

Sector : Economie en Fysieke Omgeving
Afdeling/Project : Actualisering WLO scenario cijfers
Samensteller(s) : Jan Schuur (PBL) en Eugene Verkade (CPB)
Nummer : 235
Datum : 19 januari 2010

De financiële crisis en de beleidsopgaven volgens de WLO

De vraag is gerezen of de scenario's van de WLO voor 2020 na de huidige financiële en economische crisis nog actueel zijn. Dit memorandum probeert daar een antwoord op te geven met de informatie die nu (december 2009) bekend is.

1.1 WLO

In de studie Welvaart en Leefomgeving (WLO; 2006) verkennen de planbureaus CPB, RPB en MNP de ontwikkeling van de fysieke omgeving voor de periode 2002-2020-2040. Gekeken wordt naar de lange termijn ontwikkeling op de woningmarkt, bedrijfsruimte, verkeer en vervoer, natuur, milieu, landbouw, energie, stad en platteland. Omdat deze trends met elkaar samenhangen en alle een relatie hebben met de groei van bevolking en economie, analyseren de planbureaus deze trends zoveel mogelijk in hun onderlinge samenhang. De studie resulteert in een aantal kwalitatieve en kwantitatieve beleidsopgaven voor de departementen die zich met de fysieke omgeving bezig houden. Deze beleidsopgaven zijn later uitgewerkt en aangevuld in andere studies, bijvoorbeeld voor luchtvaart, rekeningrijden en ruimtelijk beleid. Ook de planbureaustudies *Nederland Later* (MNP, 2007) en *De ruimtelijke vraagstukken van de toekomst voor de beleidsagenda van nu* (RPB en MNP, 2007) zijn gebaseerd op de cijfers van de WLO.

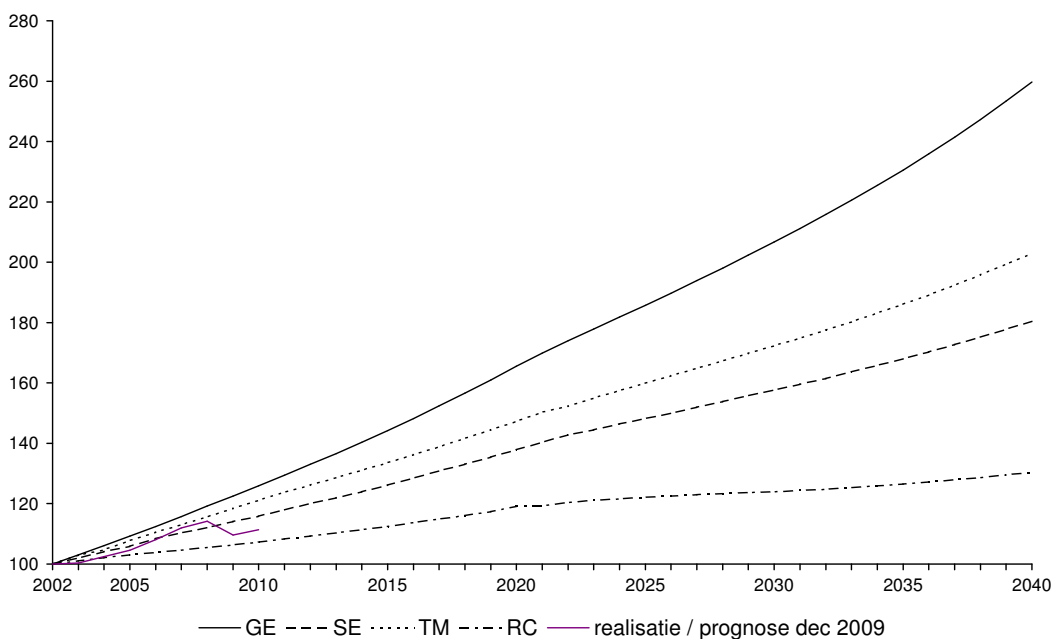
1.2 Onzekerheid

De onzekerheid die met zo'n lange termijn gepaard gaat, wordt in de WLO weergegeven met vier scenario's. Elk scenario beschrijft een plausibele, samenhangende ontwikkeling van de factoren die voor de Nederlandse fysieke omgeving bepalend zijn, zoals de economische groei en de samenstelling daarvan, de bevolkingsdynamiek, technologische ontwikkeling, de internationale politiek, en bijvoorbeeld de individualisering. De vier scenario's samen omvatten waarschijnlijk de toekomstige ontwikkeling. Bij het maken van beleid moet men dus met elk scenario rekening houden, er kan geen gewenst scenario worden gekozen. De scenario's zijn zo samengesteld, dat ze bestendig zijn tegen conjuncturele ontwikkelingen: ook als zich enkele bijzonder gunstige of ongunstige jaren voordoen, zullen de resultaten voor 2020 en 2040 niet snel hoeven te worden herzien.

1.3 De financiële crisis

Voor zover op dit moment (december 2009) bekend, is de huidige financiële crisis een economische conjunctuurbeweging. Na een aantal jaren van hoge economische groei wordt nu economische krimp voorzien. De volgende grafiek laat zien hoe de nationale economie volgens de vier WLO scenario's in de komende decennia zal groeien. Het blijkt dat de gerealiseerde en voor 2009 en 2010 in de december 2009 raming van het CPB voorspelde BBP-groei binnen deze bandbreedte past (figuur 1).

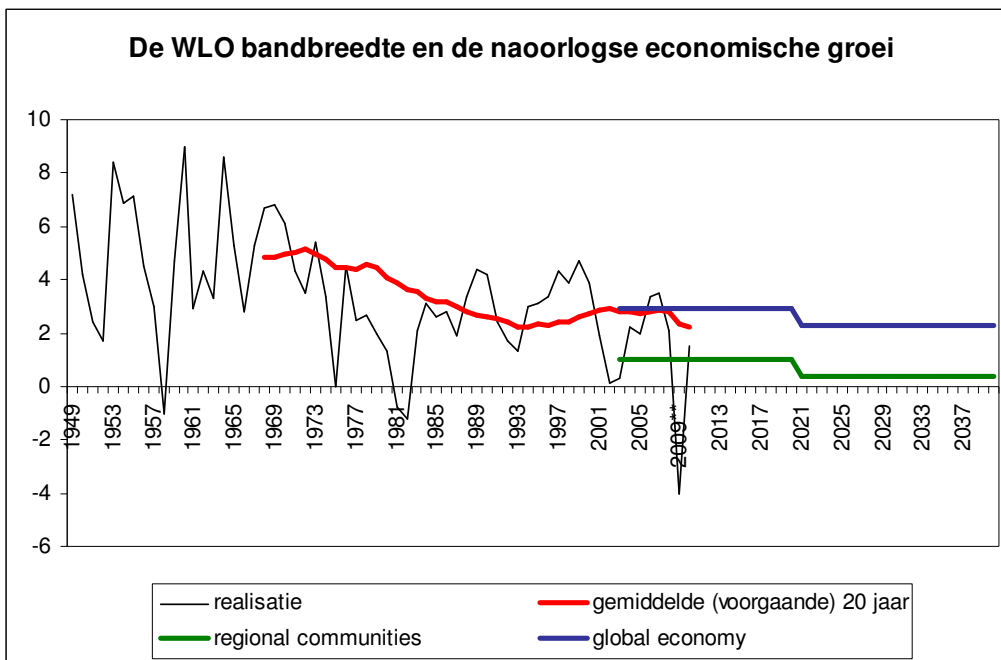
Figuur 1 Bruto Binnenlands Product tussen 2002 en 2020 en in de vier WLO-scenario's (index 2002=100)

Wie naar de jaarlijkse groei van het BBP kijkt in plaats van naar het totale volume, ziet dit beeld bevestigd. Hieronder zetten we de huidige jaren van krimp in het perspectief van de gehele naoorlogse reeks van groeicijfers (figuur 2). Deze reeks vergelijken we met de WLO-scenario's die de hoogste resp. de laagste economische groei kennen¹. Omdat het bij de scenario's om 20-jaars gemiddelden gaat, worden ook de historische groeicijfers met een 20-jaarsgemiddelde weergegeven (de rode lijn). De vergelijking laat zien dat de economische groei vanaf het startjaar 2002 globaal het hoogste scenario volgt en pas als gevolg van de huidige recessie daaronder zakt.

De huidige verwachte economische krimp is de grootste van de naoorlogse geschiedenis, maar telt voorlopig slechts twee jaren: 2009 en 2010. Deze twee ongunstige jaren vormen nog geen aanleiding om de lange termijn scenario's van de WLO te herzien, ook niet voor 2020. Voor de meeste beleidsthema's beslaan de scenario's voor 2020 een periode van bijna 20 jaar (2002-2020). In die periode zullen net als in het verleden perioden met gunstige groeicijfers de huidige economische krimp waarschijnlijk weer compenseren. Het is op basis van de nu bekende informatie niet aannemelijk dat de *gemiddelde* groei over de hele periode buiten de bandbreedte van de WLO-scenario's zal vallen.

Figuur 2 De groei van het BBP (%) sinds 1949 en in twee WLO scenario's

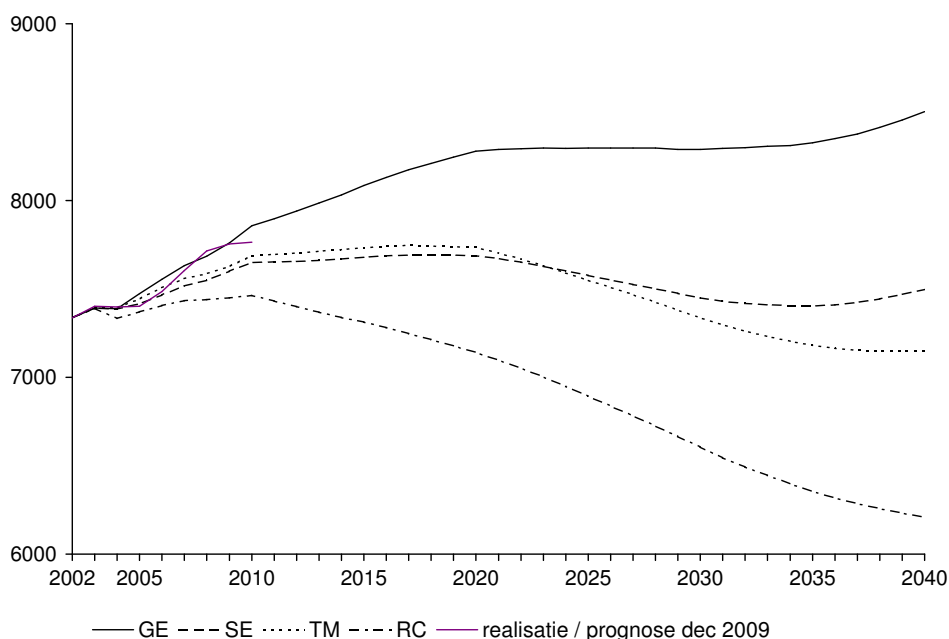
¹ Dat zijn Global Economy met een gemiddelde BBP-groei van 2,9% tot 2020 en 2,3% van 2020 tot 2040, en Regional Communities met een groei van 1,0% tot 2020 en 0,4% daarna. Bron: Vier vergezichten op Nederland (CPB, 2004)

1.4 Ook andere factoren

Daarbij komt dat de economische groei weliswaar belangrijk is voor de behoefte aan bijvoorbeeld ruimtelijke investeringen, maar daarvoor niet de enige determinant is. De andere genoemde trends zijn minder gevoelig voor de financiële crisis: vergrijzing en huishoudensverdunning zetten door, evenals de migratie, de sociaal-culturele ontwikkelingen en bijvoorbeeld de klimaatverandering. Zelfs als zich een meer langdurige economische recessie zou voordoen, zal de behoefte aan ruimtelijke investeringen in woningen, infrastructuur, (herstructurering van) bedrijventerreinen, landschap en waterveiligheid minder krimpen dan de economie. Deze andere factoren dempen het effect.

Als voorbeeld nemen we de beroepsbevolking. De omvang van de beroepsbevolking is van invloed op de behoefte aan infrastructuur, woningen en werkplekken. De ontwikkeling van de beroepsbevolking zit nog steeds in de buurt van het hoogste scenario van de WLO (figuur 3).

Figuur 3 Beroepsbevolking tussen 2002 en 2020 in de vier WLO-scenario's (aantal x 1000)

1.5 Conclusie

Gezien de relatief korte duur van de verwachte huidige recessie adviseren de planbureaus nu (december 2009) om de investeringsopgave van de WLO, die toch al een grote bandbreedte kent, nog niet aan te passen. De financiële crisis bevestigt vooral het belang van het gebruik van de verschillende bestaande scenario's. Investeringsplannen dienen tegen de achtergrond van zowel de hogere als de lagere groeiscenario's beoordeeld te worden.